

Samostatný knihovník / samostatná knihovnice v knihovně pro děti (kód: 72-021-R)

Autorizující orgán:	Ministerstvo kultury
Skupina oborů:	Publicistika, knihovnictví a informatika (kód: 72)
Týká se povolání:	Samostatný knihovník
Kvalifikační úroveň NSK - EQF:	6

Odborná způsobilost

Název	Úroveň
Bibliografické a rešeršní služby v knihovnách pro děti a mládež	6
Evidence, organizace a stavění knihovního fondu v knihovnách pro děti a mládež	6
Odborná komunikace v knihovnách pro děti a mládež	6
Orientace na knižním trhu pro děti a mládež a v produkci ostatních informačních zdrojů	6
Orientace v systému českých knihoven, jejich knihovních fondech a službách	6
Příprava a zajištění vzdělávacích aktivit pro pracovníky knihoven	6
Vyhledávání bibliografických a faktografických informací ze specializovaných zdrojů a jejich ověřování	6
Zpracovávání koncepce a systému aktivit k podpoře dětského čtenářství a informační a mediální gramotnosti v knihovně pro děti a mládež	6
Zpracování koncepcí, plánů a programů v oblasti knihovnictví a informačních služeb a systémů	6

Platnost standardu

Standard je platný od: 20.05.2025

Organizační a metodické pokyny

Pokyny k realizaci zkoušky

1. Vstupní předpoklady pro účast na zkoušce

Uchazečem o zkoušku může být každá fyzická osoba starší 18 let, která získala alespoň základy vzdělání, nebo účastník rekvalifikace podle zákona č. 435/2004 Sb., zákon o zaměstnanosti.

Zdravotní způsobilost není vyžadována.

Autorizovaná osoba zároveň s odesláním pozvánky ke zkoušce písemnou formou sdělí, kde a jakým způsobem se uchazeč může informovat o svých povinnostech a průběhu zkoušky a které doklady/dokumenty musí uchazeč předložit bezprostředně před započítáním zkoušky.

2. Průběh zkoušky

Před zahájením zkoušky uchazeč předloží zkoušejícímu průkaz totožnosti a případně další dokumenty opravňující k připuštění ke zkoušce uvedené v části 1. Vstupní předpoklady pro účast na zkoušce.

Bezprostředně před zahájením zkoušky autorizovaná osoba seznámí uchazeče s pracovištěm, s organizací zkoušky, s jeho právy a povinnostmi v rámci zkoušky podle zákona č. 179/2006 Sb., a s požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) a požární ochrany (PO), o čemž autorizovaná osoba vyhotoví a uchazeč podepíše písemný záznam.

Zkoušející uzná, a tedy nemusí ověřovat ty odborné způsobilosti, které byly již dříve u uchazeče ověřeny v rámci zkoušky z jiné profesní kvalifikace (nutno doložit osvědčením o získání profesní kvalifikace), a které jsou shodné svým rozsahem i obsahem. Rozsah a obsah odborné způsobilosti určují její jednotlivá kritéria a pokyny k provedení zkoušky popsané v hodnoticím standardu. Zkoušející tyto odborné způsobilosti neuzná jako již ověřené, pokud by tím nebylo zajištěno řádné ověření ostatních požadavků stanovených tímto hodnoticím standardem (například při nutnosti dodržení technologických postupů a časové souslednosti různých činností).

Zkouška se koná v českém jazyce.

Zkouška je veřejná. Praktická část zkoušky a praktická zkouška není veřejná v případech, kdy to je nutné z hygienických důvodů nebo z důvodu ochrany zdraví a bezpečnosti práce.

Kritéria jsou ověřována praktickým předvedením, ústním ověřením a kombinací praktického předvedení a ústního ověření. Pro praktické předvedení je nutné, aby měl uchazeč k dispozici počítač zapojený v síti internet a dostupný textový editor. Dovednost práce s počítačem a orientace v síti internetu je jednou z prověřovaných odborných způsobilostí.

Během zkoušky je prověřována i znalost odborné terminologie. Terminologie používaná při zadávání úkolů i jejich hodnocení musí být v souladu s aktuální terminologií tak, jak ji uvádí Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) vytvářená Národní knihovnou ČR. V oblasti knihovnických a informačních služeb a provozu je nutné, aby konkrétní zadání i hodnocení respektovalo aktuální znění platných legislativních norem, zejména:

- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník,
- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník,
- zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon),
- zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů,
- zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon) včetně věcně příslušných vyhlášek v platném znění,
- zákon č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), ve znění pozdějších předpisů.

V oblasti katalogizace je nutné, aby konkrétní zadání i hodnocení respektovalo aktuální katalogizační standardy, které určuje Národní knihovna ČR. Jedná se o pravidla RDA (Resource Description and Access – česky Popis a zpřístupnění zdrojů, dále jen RDA), včetně platných národních interpretací a formát MARC21 (Machine Readable Cataloging, česky „Strojově čitelná katalogizace“, dále jen MARC21). Informace o standardech a interpretacích jsou k dispozici na webových stránkách Národní knihovny ČR v sekci Katalogizační politika.

Autorizovaná osoba je povinna 4 týdny před termínem zkoušky na svých webových stránkách zveřejnit aktuální citace manuálů a v den zkoušky sdělí uchazeči informace o pravidlech práce s manuály při zkoušce. Během zkoušky má uchazeč tyto manuály (aktuální verzi) k dispozici. Uchazeč nemá právo přinést si ke zkoušce tyto manuály vlastní.

Veškeré podklady využitelné pro ověření konkrétní odborné způsobilosti (dokumenty, kopie titulních listů a článků, bibliografické záznamy apod.) má zkoušený k dispozici během přípravy na zkoušku. Sestavy těchto podkladů ke každé odborné způsobilosti jsou zároveň součástí níže uvedených pokynů pro autorizovanou osobu. Jednotlivé dokumenty je možné využít opakovaně v různých okruzích otázek. Uchazeč není předem informován o tom, které konkrétní dokumenty budou vybrány.

Všechna kritéria, která jsou ověřována formou praktického předvedení, simulují reálnou činnost v práci knihovníka.

1. Bibliografické a rešeršní služby v knihovnách pro děti a mládež

Pro ověření odborné způsobilosti připraví autorizovaná osoba pro kritérium a) soubor 5 monografií pro děti a mládež, 3 v českém jazyce a 2 v cizím jazyce. Pro kritérium b) stanoví autorizovaná osoba 15 témat, z nichž 1 téma zadá pro vyhledání bibliografických záznamů s požadavky na jejich uspořádání. Pro ověření kritéria e) uchazeč, kromě popsání rozdílů databází, uvede a vyhledá příklad zvolené databáze. Pro ověření kritéria f) připraví autorizovaná osoba 10 odborných monografií v českém jazyce a 10 monografií v cizím jazyce (angličtina, němčina), z nichž minimálně 5 monografií (čeština, angličtina, němčina) bude zaměřeno na děti a mládež. Pro zkoušku bude vybrána 1 monografie v českém jazyce a 1 v cizím jazyce.

2. Evidence, organizace a stavění knihovního fondu v knihovnách pro děti a mládež

Pro ověření odborné způsobilosti není nutné připravovat žádné zvláštní pomůcky, kromě psacích potřeb. Pro ověření kritéria b) uchazeč prokazuje znalost agend, které lze pokrýt automatizovaným provozem. Popsání může být vztaženo ke konkrétnímu automatizovanému knihovnímu systému. V kritériu c) ověřuje autorizovaná osoba povědomí o jiných běžně užívaných systémech organizace a stavění knihovních fondů v hlavních knihovnách v ČR, případně i v zahraničí se zaměřením na knihovny pro děti a mládež.

3. Odborná komunikace v knihovnách pro děti a mládež

Pro ověření odborné způsobilosti není třeba speciálních pomůcek či vybavení. Ověřování odborné způsobilosti bude vždy vázáno na uživatele (děti a mládež), nebude-li v kritériu stanoveno jinak. Pro ověření kritéria a) připraví autorizovaná osoba 20 modelových situací, které mohou nastat při přímé a písemné interní a externí interakci v běžném životě v knihovně. Pro ověření zadá situaci pro praktické předvedení komunikačních dovedností uchazeče, při předvádění ukázky může v roli figuranta vystupovat člen zkušební komise. Doba předvedení ukázky rozhovoru je 3–5 minut. Pro ověření kritérií a) i b) budou mezi uživatele (se specifickými potřebami) zařazeni tito uživatelé – děti se zdravotním postižením a osoby o ně pečující; žáci se speciálními vzdělávacími potřebami a jejich pedagogové; rodiče s dětmi; pedagogové MŠ, ZŠ, SŠ, VOŠ i VŠ se svými žáky, studenty; pedagogové volného času s dětmi. Pro ověření kritéria c) budou za on-line nástroje považovány základní nástroje pro on-line video konference, a to jak video-platformy, tak on-line aplikace, dále pak komunikační pravidla platící pro on-line komunikaci.

4. Orientace na knižním trhu pro děti a mládež a v produkci ostatních informačních zdrojů

Pro ověření odborné způsobilosti v kritériu písmeno b) připraví autorizovaná osoba seznam 30 dokumentů z české produkce vydaných v roce předcházejícím roku zkoušky, které obdržely některou z českých knižních cen. Dokument bude pro uchazeče identifikován nejméně 2 z těchto údajů: autor, název, ISBN (International Standard Book Number, mezinárodní číslo knihy), popř. ISMN (International Standard Music Number, mezinárodní číslo hudebniny), nakladatel, rok vydání. V kritériu e) připraví autorizovaná osoba soubor 30 publikačních profilů českých nakladatelství pro děti a mládež, jejichž produkce je vyšší než 50 publikací ročně, z nichž bude pro účely zkoušky vybráno 5. Ověřování kritérií b), c), d) bude zaměřeno na literaturu (knihy, e-knihy, zvukové knihy) pro děti a mládež.

5. Orientace v systému českých knihoven, jejich knihovních fondech a službách

Odborná způsobilost ověřuje primárně orientaci v českém prostředí, přesto u ověření kritéria c) a d) se přihlíží k mezinárodnímu kontextu knihovnické odbornosti a sdílení zahraničních trendů a zkušeností. Dále bez speciálních pokynů.

6. Příprava a zajištění vzdělávacích aktivit pro pracovníky knihoven

Pro ověření odborné způsobilosti připraví autorizovaná osoba pro splnění kritéria a) až c) seznam 10 charakteristik vzdělávacích aktivit z oboru knihovnictví, které zveřejní nejpozději 21 dnů před stanovenou zkouškou na svých webových stránkách. Z uvedených charakteristik bude uchazeči pro ověření kritéria a) až c) vybrána jedna charakteristika. Uchazeč určí skupinu/skupiny vhodných účastníků (skupinu či skupiny typových pozic), uvede její

vhodnou formu a metody i možný rámcový scénář realizace. Pro splnění kritérií poskytne autorizovaná osoba uchazeči čas na přípravu v rozsahu 15-20 minut.

7. Vyhledávání bibliografických a faktografických informací ze specializovaných zdrojů a jejich ověřování

Pro ověření odborné způsobilosti musí autorizovaná osoba pro ověření jednotlivých kritérií připravit vždy 100 kopií titulních stran monografií a pokračujících děl v poměru 70:30, dále 50 kopií kartografických dokumentů a 50 hudebnin vše vydáno v období od 19. století do současnosti.

Z hlediska chronologického se musí jednat o dokumenty:

10 % dokumentů vydaných v letech 1850–1900

10 % dokumentů vydávaných v letech 1901–1950

20 % dokumentů vydávaných v letech 1951–2010

60 % dokumentů vydaných 2010 – a novějších

Pro zkoušku musí být vybrány dokumenty z různých uvedených období. Uchazeč není předem informován o tom, které konkrétní dokumenty budou vybrány. Autorizovaná osoba dále připraví kopie 50 katalogizačních záznamů zdigitalizovaných rukopisů s lokačními údaji, 50 titulních listů zdigitalizovaných starých tisků a 50 různých zadání z aktuálně platných znění legislativních norem (občanský zákoník, trestní zákoník, autorský zákon, zákon o zpracování osobních údajů a knihovní zákon). Dále autorizovaná osoba připraví 50 různých zadání (jméno, dílo, působnost, citát etc.) charakterizujících 50 různých osobností z politiky, vědy, kultury a společnosti v Českých zemích v 19. století. Dále je třeba připravit seznam 300 konkrétních českých děl různých druhů dokumentů vydávaných v ČR a Evropské unii v posledních pěti letech, z toho 30 děl českých autorů, která byla přeložena do angličtiny a jejichž záznamy se vyskytují v katalogu Library of Congress.

8. Zpracovávání koncepce a systému aktivit k podpoře dětského čtenářství a informační a mediální gramotnosti v knihovně pro děti a mládež

Pro ověření odborné způsobilosti připraví autorizovaná osoba seznam 10 cyklických projektů pro děti a mládež včetně jejich charakteristik, z nichž bude uchazeči pro ověření kritéria a) a b) vybrán jeden projekt. Uchazeč si vybere cílovou skupinu vhodných účastníků a uvede vhodnou formu a metody aktivit. Pro splnění kritéria a) a b) poskytne autorizovaná osoba uchazeči čas na přípravu v rozsahu 15–20 minut. U kritéria c) se ověřuje přehled v aktuálních kauzách informační a mediální gramotnosti a jejich přizpůsobení potřebám žáků základních nebo středních škol.

9. Zpracování koncepcí, plánů a programů v oblasti knihovnictví a informačních služeb a systémů

Pro ověření odborné způsobilosti připraví autorizovaná osoba 10 témat z oblasti knihovnických a informačních služeb pro ověření kritéria písmeno b), která zveřejní na svých webových stránkách nejpozději 21 dnů před stanovenou zkouškou, z nichž 1 zadá uchazeči v den zkoušky. Pro splnění kritéria poskytne uchazeči čas na přípravu v rozsahu 15–20 minut, a to podle povahy konkrétního zadání, buď osnovy, nebo bodového realizačního plánu.

Autorizovaná osoba, resp. autorizovaný zástupce autorizované osoby je oprávněný předčasně ukončit zkoušku, pokud vyhodnotí, že v důsledku činnosti uchazeče bezprostředně došlo k ohrožení nebo bezprostředně hrozí nebezpečí ohrožení zdraví, života a majetku či životního prostředí. Zdůvodnění předčasného ukončení zkoušky uvede autorizovaná osoba do záznamu o průběhu a výsledku zkoušky. Uchazeč může ukončit zkoušku kdykoliv v jejím průběhu, a to na vlastní žádost.

Autoři standardu

Autoři kvalifikačního standardu

Kvalifikační standard profesní kvalifikace připravil Národní pedagogický institut ČR ve spolupráci s Národní radou pro kvalifikace, Ministerstvem práce a sociálních věcí, Ministerstvem *kultury* a odborníky z těchto subjektů:

- Národní knihovna ČR
- Asociace knihoven vysokých škol ČR
- Sdružení knihoven ČR
- Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR
- Jihočeská vědecká knihovna České Budějovice
- Katedra informačních studií a knihovnictví, Masarykova univerzita
- Knihovna Jiřího Mahena Brno
- Knihovna Kroměřížska
- Knihovna Západočeské univerzity v Plzni
- Krajská knihovna Pardubice
- Městská knihovna Kutná Hora
- Městská knihovna v Praze
- Moravská zemská knihovna
- Studijní a vědecká knihovna Hradec Králové

Kvalifikační standard profesní kvalifikace schválilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR.